

הנחיות להוראת המצגת "לשתף מהלב"

קהל יעד – כיתות ד-ו

מטרות:

1. התלמידים יבינו מהם יתרונות השיתוף.
2. התלמידים ילמדו להפעיל שיקול דעת בבחירת החברים שאותם כדאי לשתף בקשיים ובבעיות.

הרעיון: התלמידים ילמדו ליהנות מיתרונות השיתוף, אך בד בבד להפעיל שיקול דעת בהחלטה אם לשתף ואת מי לשתף.

שקופית 1:

שקופית זו מציגה את נושא המצגת – לשתף מהלב.

בשקופית זו מראים בנים ובנות המנהלים ביניהם שיחה באווירה נעימה. ניתן להתחיל את הדין הכיתתי כבר בשלב הזה. ניתן גם להסתפק בכמה שניות של התבוננות בשקופית ולעבור לשקופית הבאה.

שאלות לדין:

- איך התמונות מתקשרות לנושא המצגת?
- מהי האווירה העולה מהתמונות?
- העלו רעיונות בצורה חופשית: על מה לדעתכם הילדים משוחחים?

שקופית 2:

בשקופית זו מתוארת דילמה הנוצרת סביב נושא של שיתוף. מורן שואלת את דנה אם היא התקבלה לתיאטרון העירוני, ודנה מרגישה קושי לשתף אותה בכך שהיא קיבלה תשובה שלילית. הסיפור מאפשר לתלמידים לעסוק בנושא השיתוף כאשר הם מתייחסים לדילמה של דנה, בלי שהם נדרשים לחשוף את עצמם.



שקופית 3:

התלמידים מתבקשים להיכנס לנעליה של דנה ולנסות להבין מדוע היא אינה רוצה לשתף את מורן בתשובה השלילית שקיבלה מהתיאטרון. ההצבעה של התלמידים מאפשרת לראות תמונה כיתתית של חסמים נפוצים בפני שיתוף: כמה מהתלמידים מזדהים יותר עם תחושת הבושה, כמה מדגישים דווקא את נושא הפרטיות, כמה תלמידים אינם מבינים את התועלת שבשיתוף וכו'. חשוב לאפשר גם לתלמידים שאינם

מזדהים עם אף אחת מהתשובות לבטא את עצמם באמצעות כתיבת נימוק אחר בחלונת ה"אחר".

חשוב למלא קודם את החלונת "אחר" ורק אחר כך לעשות את הסקר. מסמנים דמות אחת במקום המתאים עבור כל תלמיד שמצביע.

שקופית 4:

בשקופית זו יש העמקה נוספת בעמדות של התלמידים כלפי שיתוף. גם כאן יש לתת מקום לאפשרות נוספת שהתלמידים מעלים שלא צוינה בארבע האפשרויות. ניתן להרחיב את הדיון באמצעות השאלות המופיעות למטה. יש להפנות את השאלות לכל הכיתה, ולא רק לתלמידים שהצביעו בעד ההיגד המסוים.

יש לזכור שהנושא אישי ורגיש ולהימנע מהפעלת לחץ על התלמידים לענות על השאלות ברמה האישית. אם תלמידים מפעילים לחץ כלשהו על תלמידים אחרים, יש לעצור זאת ולחזור לסיפור של דנה ומורן.

שאלות לדיון פתוח על כל אחד מההיגדים:

1. כן, כי מורן היא חברה טובה שיכולה לתמוך בה.

- האם התמיכה במצבים כאלה אכן עוזרת?
- כיצד מורן יכולה לתמוך בדנה? תנו דוגמאות לדרכים אפשריות של תמיכה.

• כיצד אתם הייתם תומכים בדנה?

2. כן, כי אם היא לא תשתף אותה היא תצטרך לשקר לה.

• האם יש לדעתכם בעיה בשקר מהסוג הזה?

• הייתם משקרים במקרה כזה?

3. לא, כי מורן תעריך אותה פחות אם היא תדע שהיא לא התקבלה לתיאטרון.

• האם לדעתכם מורן תעריך אותה פחות?

• האם אתם מעריכים פחות חבר כאשר הוא לא מתקבל לחוג, נבחרת וכו'?

4. לא, כי מורן עלולה לספר זאת לאחרים.

• מה לדעתכם יקרה אם כולם ידעו שדנה לא התקבלה לתיאטרון העירוני?

האם זה רע לדנה?

אם הייתם במקומה, הייתם חוששים שכולם ידעו?

• האם קרה לכם שחבר טוב סיפר משהו אישי שסיפרתם לו לחברים אחרים?

איך הרגשתם?

שקופית 5:

בשקופית הזו התלמידים כבר מצביעים על עמדותיהם באופן מפורש, ללא ההשלכה על הדמות של דנה. כדאי להתייחס בדיון בעיקר לתמונה הכיתתית. האם יותר תלמידים הצביעו בעד השיתוף, נגד השיתוף, או אותו דבר?

הכניסה לעמדות אישיות מומלצת רק אם האווירה בכיתה טובה, סובלנית ומאפשרת ביטוי רגשי ללא תגובות ביקורתיות או מלגלות.



לגבי כל תוצאה אפשרית ניתן לשאול:

- האם אתם מופתעים מתוצאות הסקר? או: האם אלו התוצאות שחשבתם שיתקבלו?
 - מה תוצאות הסקר אומרות לדעתכם על האווירה בכיתה?
 - האם אתם מרוצים מתוצאות הסקר?
- האם יש משהו שלדעתכם כדאי לשנות בעקבות תוצאות הסקר?

שקופית 6:

שקופית זו מזמינה את התלמידים להפעיל שיקול דעת לגבי נושא השיתוף. הפעלת שיקול דעת ומדידת יתרונות מול חסרונות מאפשרות לתלמיד יותר שליטה על התנהגותו ובחירה מושכלת בנושא השיתוף. שיקול הדעת הזה יכול לסייע בעיקר במקרי הקצה: לאפשר לאלה שנמנעים באופן מוחלט משיתוף לרכך במקצת את הימנעותם, ולחילופין לשים סייגים מסוימים לאלה שמשתפים ללא בקרה. כדאי להרחיב את הדיון לגבי כל יתרון או חיסרון: האם החיסרון הוא באמת חיסרון או שאפשר להסתכל על זה

בדרך אחרת? לדוגמה: חשוב לי לדעת להסתדר לבד – האם השיתוף באמת אומר שאני לא יודע להסתדר לבד? האם מותר וראוי לחייב מישהו או ללחוץ על מישהו לשותף דברים מסוימים?

האם כל חיסרון או יתרון הם מוחלטים או שהם נכונים בהתאם למצב ולאדם שאיתו רוצים לשתף? מה שנכון למצב אחד או לאדם אחד אינו בהכרח נכון למצב אחר או לאדם אחר.

שקופית 7:

אחד השיקולים החשובים בהחלטה אם לשתף או לא לשתף, הוא מיהו האדם שאותו אנחנו רוצים לשתף בבעיה או בקושי. במצגת הנוכחית הדגש הוא על שיתוף עם חברים, לכן הדיון המוצע כאן מתמקד בנושא הזה. ההחלטה אם לשתף חבר דווקא או מבוגר היא לא במסגרת הפעילות המוצעת כאן, אבל אם היא עולה, חשוב כמובן לחדד מהם המקרים שבהם חייבים לשתף אדם מבוגר, כמו מקרים של סיכון. הרעיון של הכלי הוא לנסח סימנים חיוביים ושלייליים –

תכונות או שיקולים שמסמנים לי אם כדאי או לא כדאי לשתף את החבר המסוים הזה. התלמידים צריכים לנסח את השאלות. אם הם מעלים יותר מארבע אפשרויות בכל קבוצת סימנים, עליהם להחליט מה חשוב יותר ונכנס לשאלון ומה חשוב פחות וניתן לוותר עליו. למקרה שהתלמידים מתקשים למצוא סימנים חיוביים ושלייליים, לפניכם דוגמאות אפשריות שניתן להציע כדי לעודד אותם להעלות עוד אפשרויות: סימנים חיוביים:

1. האם כשסיפרתי לו דברים בעבר הרגשתי טוב יותר?
2. האם הוא היה חולק איתי דבר דומה אם זה היה הפוך?
3. האם הוא משתף גם בבעיות ולא רק בהישגים?
4. האם אפשר להגדיר אותו כחבר נאמן?
5. האם אפשר להגדיר אותו כחבר קרוב?
6. האם הקשר איתו גורם לי להרגיש טוב עם עצמי?

סימנים שליליים:

1. האם הוא מספר לי סודות או דברים פרטיים של אנשים אחרים?
2. האם הוא נוטה ללגלג על חברים?
3. האם יש לו חברים קרובים שאוהבים ללגלג על אחרים?
4. האם הוא נוטה להציק לתלמידים היותר חלשים בכיתה?
5. האם הוא לפעמים מפנה לי עורף ומתחבר עם אחרים נגדי?

כאשר השאלון מוכן, המורה יכולה להזמין את אחד התלמידים למלא אותו ביחס לדמות היפותטית (**חשוב מאד!** כדי לא להיקלע למצב שבו תלמידים ימלאו שאלון על תלמידים אחרים בפומבי). כאשר השאלון מלא ניתן להראות כי: ריבוי של מלבנים אדומים – הכלי מכוון אותנו לא לשתף, ריבוי של ירוקים – הכלי מכוון אותנו לשתף, וריבוי של צהובים – יש לחשוב ולשקול שוב את שני הכיוונים. בכל מקרה, בין אם רוב המלבנים אדומים, ירוקים או צהובים, יש להפעיל שיקול דעת.

חשוב להדגיש שלא מדובר בכלי מדויק הנותן תשובה חד משמעית, אלא רק בהמחשה של סוגי השיקולים שאפשר להפעיל בהחלטה אם לשתף חבר או לא לשתף אותו.